

LA PARADOXA DE RÀDIO LIBERTY

Ramon ALCOBERRO

La premsa gironina de primers d'octubre (2004) porta una abundosa informació sobre el que sembla la fi definitiva de Ràdio Liberty (Radio Europa Libre – La Voz de América), que haurà de ser desmantellada entre 2005 i 2006 a un cost de gairebé quatre milions d'euros. O això afirma, al menys, el senyor Milà, conseller encarregat de la cosa ecològica. Sembla que tothom està molt content i els polítics locals se'n feliciten (els polítics locals de tot arreu es feliciten per qualsevol cosa, ja se sap); però per moltes raons, i estrictament biogràfiques, saber que s'acaben "els americans" del meu poble em posa francament nostàlgic. Agradin o no (jo sempre les he trobat precioses, tot un monument tecnològic) les antenes de Ràdio Liberty representen una època que ja no serà igual, sense el seu testimoni, reptant el mar, el cel i la tramuntana. Personalment, a més, saber que les desmantellen em fa sentir vell. Al cap i a la fi les antenes i jo tenim exactament la mateixa edat... Deu ser per això que, a manera de modesta elegia, enceto aquestes planes dedicades a la nostàlgia que, com tothom sap, sempre és un error, però –al menys –ens diferencia de les bèsties.

La meva mare sempre ha defensat que si li va sortir un fill tan estrany com jo (un tipus que es dedica a la filosofia, ja veus!) és perquè quan ella em portava a la panxa, els camions que construïen Ràdio Liberty feien soroll a partir de les cinc del matí i no es podia dormir tranquil enlloc. Això, segons està disposada a jurar allí on calgui, la va tenir molt nerviosa durant l'embaràs i així va sortir un servidor, que per comptes de treballar a la Caixa he sortit donat a "pensar coses rares". Vés per on. Sembla que el carrer Coll i Rigau –on tinc casa i m'amago a escriure els meus papers encara avui– era aproximadament la base logística des d'on sortien els camions que, a l'època (1957, per servir-los) devien ser d'una modernor que no vulguis.

Quan es van aixecar les antenes de Ràdio Liberty era alcalde del poble de Pals – per designació, com tocava aleshores– el meu avi Agustí Pericay, un carlí partidari convençut de la sagrada màxima conservadora "tal hem trobat, tal deixarem", que es va emportar un disgust brutal quan des de govern civil li van dir que poca broma i que les antenes eren d'interès estratègic, i que calia engaltar vulguis no vulguis. Això, és clar, xafava qualsevol futur turístic al poble en un aleshores només intuït "dessarrollismo". Com ell deia: "Sense les antenes, Pals hauria estat Lloret". Santa innocència dels profetes agraris! Si fos per l'avi Pericay, Ràdio Liberty mai no s'hauria aixecat, podeu estar-ne segurs, Les tenia per un monstre de mal gust i, sobretot, per un atemptat al principi indubtable de la propietat privada. De fet, tota la platja de Pals era propietat d'una sola família (la d'un director de seguretat conegut per haver traït Companys el 6 d'octubre). Els Coll havien fet fortuna a Cuba i això va provocar la llegenda urbana segons la qual ells mateixos havien suggerit que la platja fos l'emplaçament de l'emissora. Però aquesta hipòtesi –tot i que encara se la creu algú– és rigorosament fals. Passi que no tenien cap simpatia al Fidel; però d'aquí a deixar-se rampinyar una finca...

Que Ràdio Liberty es va aixecar contra la voluntat (i les gestions actives) dels notables de la comarca, Josep Pla inclòs, és un fet que tinc per cert. Fins i tot a les seves vellúries, un dia l'avi Pericay em va dir que havia enviat el que aleshores era únic funcionari de l'ajuntament, l'agutzil Moreno, amb un ofici que prohibia les obres

per falta de llicència municipal... no sé si m'ho crec, però imagino en Moreno, un alcohòlic total que va morir amb el fetge fet a miques, pedalant en la seva bicicleta per portar a l'enginyer Enric Massó la terrible comunicació municipal, i no em puc aturar el riure. Per cert, el senyor Massó degué fer una feina ben feta perquè el van posar d'alcalde de Barcelona substituint el genial Porcioles, tan admirat avui pels socialistes, tal vegada perquè el consideren un precursor.

L'avi Pericay tenia les seves bromes i un dia fins tot, va rebre una ordre segons la qual calia manifestar la adhesió al general Franco en ocasió d'una visita a la capital provincial. Així que l'home va fer formar la corporació municipal amb unes pancartes que deien "Pals a Franco"... i va aconseguir que del poble en parlés fins i tot Ràdio Pirenaica. No endebades l'home havia estat tresorer de les Juventudes Jaimistas ja en temps de Primo de Rivera i aquestes coses marquen. Però a Pals, Ràdio Liberty sempre va ser una mena de tema tabú. Hi treballava molt poca gent del terme municipal (una Sarfa portava el personal bàsicament des de Torroella i Palafrugell) i més aviat les antenes feien por. Dos contingents de la Guàrdia Civil (un al poble i l'altre a la platja) tenien gairebé com únic objectiu recórrer la platja –a peu, cosa que amb les ventades de desembre té una certa crueltat – i impedir que ningú no posés el nas al perímetre de les antenes. En què, per cert, hi havia ben poca cosa: un generador i unes oficines bastant magres, perquè els programes arribaven gravats, segons sembla, des d'Alemanya.

Pel que fa a Pla, llavors no tenia cap influència i no degué fer gran cosa en l'afer de la construcció de Ràdio Liberty. Només més tard, ja als anys del 1970 quan el visitaven al mas els Príncipes de España (com pertoca a un Goethe comarcal), va intervenir per intentar que es posés a la platja una central nuclear –la que després va anar a Vandellós– però és que l'home estava esparverat perquè el turisme estava destruint les platges que ell havia diguem-ne immortalitzat. Per defensar la seva obra estava de poca broma.

A Pals, d'altra banda, les coses de la política sempre han s'han vist amb distància; però no és pas per la presència de les antenes sinó per les complicades relacions que s'establiren durant la república, la guerra i la primera postguerra. Només cal dir que al principi de la democràcia, durant tres eleccions municipals només es va presentar una candidatura (de CiU, és clar!) directament organitzada pel mossèn del poble, un home de l'Opus Dei que va morir en una peregrinació a Lourdes. Curiosament CiU publicava cada cop un anunci a l'Avui i a "los Sitios" agraint-nos la confiança prèvia. Fins i tot quan la "Marxa de la Llibertat" als anys predemocràtics va fer una manifestació davant la porta de Ràdio Liberty per demanar-ne el tancament, ningú del poble (ningú vol dir ningú) no hi va anar. I és que, com ja intuïu, el caciquisme es basa en una confiança que fàstic i passen llista cada dia. Així ens vam convertir en la capital catalana del golf i, a poc a poc, els pagesos van reconvertir-se en jardineros. El mas Pericay, per cert, avui és un restaurant que es diu Astarot i es dedica al turisme rural. To canvia, que deia Heràclit.

Ara aquest món ha passat avall, CiU ha perdut les eleccions al poble, hi ha un govern diferent a Barcelona i desapareixerà Ràdio Liberty. Jo ho lamento perquè la història del meu poble i les antenes és quasi com una metàfora de la nostra impotència política, que hauria de ser coneguda per les generacions que un dia vindran. Sense els odiosos imperialistes ianquis no s'hauria salvat un entorn de dunes que sembla únic. I m'hi jugo un peix de colors que si ara obre el terreny, la pròpia pressió dels banyistes acabarà amb un ecosistema molt feble, que inclou, segons diuen els savis, un tipus molt particular de vegetació i un card únic a la Península.

La història de Ràdio Liberty és una metàfora de la nostra impotència política. I això començant pel nom de l'emissora que es deia, com ja he comentat "Ràdio Europa Libre - La Voz de América" per deixar clars els límits de la llibertat europea. La van posar "a dit" com pertoca a tota obra franquista, hi hem conviscut quasi mig segle, no la vam poder moure, ni canviar, ni tocar per pura por (i per pura impotència política) i ara, quan ens la treuen (també sense dret a dir ni piu), resulta que descobrim que haurem de fer un homenatge a la CIA perquè sense ells "seriem Lloret". En tot cas, paradoxes de la vida, ara des del punt de vista ecològic caldria evitar al màxim la pressió humana sobre aquell entorn. Si paradoxalment les dunes, la vegetació i els ocells els va salvar la Guàrdia Civil franquista, la pregunta és ¿qui les salvarà ara? Però al meu poble hi ha qui ja està barrinant com posar aparcaments sobre les dunes. I sembla que tothom ho troba molt bé. A mi m'agradaven més les llumetes fent pampallugues, què voleu i quasi en nom de l'entorn estic per demanar que no desmuntin les antenes, així em caigui a sobre el pes de tots els "progres" de l'Empordà. En tot cas, Pals i la curiosa història de com l'imperialisme ianqui ha salvat un paratge d'un interès ecològic excepcional hauria de merèixer una reflexió sobre les paradoxes de la vida i sobre la incapacitat política del suposat progressisme. No us preocupeu. Ningú no hi reflexionarà gens. Però, potser...

PUBLICAT A "USERDA" –suplement de pensament ecologista de El Triangle